

Αυτός ο ταχύς μετασχηματισμός τόσο της κοινωνίας όσο και της οικονομίας στην μεταπολεμική Ελλάδα, που βίωσαν έντονα όσοι γεννήθηκαν τη δεκαετία του '50, δείχνει να φθάνει στο τέλος του. Όχι από άποψη, αλλά από ανάγκη.

Η συζήτηση για το πώς συνέβη και από εκεί που η προηγούμενη γενιά αγόραζε "βερεσέ" από το μπακάλικο της γειτονιάς, η τρέχουσα, ψώνιζε με κάρτες από τα super market δεν έχει πολλές κρυφές γωνιές.

Αν μάλιστα το θέμα έκλεινε σε αυτό σημείο, προφανώς το πρόβλημα θα είχε και πολύ μικρότερες διαστάσεις. Η θύελλα όμως του καταναλωτισμού παρέσυρε τον Νεοέλληνα σε πολύ πιο σοβαρά ολισθήματα. Δεν ήταν το γεμάτο ψυγείο που τον χρέωσε με το μηνόμιο. Ήταν τα αυτοκίνητα, τα ακίνητα, τα ταξίδια, τα ακριβά αντικείμενα-φετίχ, η νυκτερινή ζωή για να μην κάνουμε λόγο για το έμμισθο σεξ και τα ναρκωτικά που ο υπολογισμός του συνολικού τους τζίρου είναι τόσο αδύνατος όσο και υψηλός.

Η γιορτή που ξεκίνησε "λαϊκά" και συγκρατημένα από τις αρχές της δεκαετίας του '80, συνεχίστηκε ξέφρενα από το τέλος της δεκαετίας του '90, την ώρα που το λαμπερό "όραμα" του 2004, τύφλωνε ακόμα και λογικούς πολίτες, ολοκληρώθηκε.

Μια οικονομία δεν θέλει πολλά για να καταρρεύσει. Επί δεκαετίες βουτηγμένη στα χρέη, με έναν δημόσιο τομέα που ασκούσε περισσότερο κομματικά καθήκοντα και λιγότερο οτιδήποτε άλλο, χωρίς ισχυρές βιομηχανίες, με κάτι παραπάνω από το 15% του παραγωγικού δυναμικού της παραδομένο σε αλλοδαπούς, βουτηγμένη σε κάθε είδους σκάνδαλα, χωρίς δικό της νόμισμα, υπόχρη σε συγκεκριμένες συνθήκες, συναντά μια παγκόσμια οικονομική ύφεση, ενώ ταυτόχρονα «οι αγορές» βγάζουν χρήμα από την πτωτική της κατάσταση.

Το ότι το σύνολο του πληθυσμού φέρει κάποια ευθύνη είναι δεδομένο. Προφανώς ήταν απρέπεια, αγένεια και σφάλμα αυτό που εξεστόμισε ο φερόμενος και ως αντιπρόεδρος της κυβέρνησης, διότι είναι σαφές ότι Δεν «τα φάγαμε μαζί», αλλά μια συνυπευθυνότητα υφίσταται. (Ειρήσθω έν παρόδω, γιατί να υπάρχει περιορισμός σωματικών διαστάσεων στους υποψήφιους των Στρατιωτικών σχολών και όχι στα μέλη του υπουργικού συμβουλίου;). Συνυπευθυνότητα λοιπόν, πολιτικού περιεχομένου, αλλά με τόση και τέτοια απαξίωση της πολιτικής και των πολιτικών που να βρεθούν και τα ερείσματα;

Όπως και να έχει το θέμα και όποιες απαντήσεις κι αν δοθούν στα μάλλον ρητορικά παραπάνω ερωτήματα, το αποτέλεσμα είναι, ότι για πρώτη φορά μεταπολεμικά τα οικονομικά μεγέθη αναγκάζουν, και θα αναγκάσουν ακόμα περισσότερο στο κοντινό μέλλον, τους Έλληνες, σε αλλαγές συμπεριφορών.

Σύμφωνα λοιπόν με έρευνα που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» προκύπτει ότι επτά στους δέκα Έλληνες έχουν προχωρήσει σε μεγάλες αλλαγές στην καθημερινότητά τους λόγω της οικονομικής κρίσης. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι μόλις το 17,3% των πολιτών δεν έχει αλλάξει τις αγοραστικές του συνήθειες, σε σύγκριση με το 82,7% που αγοράζουν πλέον φθηνότερα και λιγότερα προϊόντα, είτε αναβάλλουν σημαντικές αγορές. Το ενδιαφέρον για τη φίρμα των προϊόντων έχει μειωθεί, αν και παράλληλα αυξάνεται το ενδιαφέρον για την "ηθική πλευρά" των εταιρειών κατασκευής τους. Στην αγορά τροφίμων, 4 στους 10 πολίτες έχουν περιορίσει τις δαπάνες τους ακόμη και σε βασικά είδη διατροφής, καθώς το 77% των Ελλήνων δεν αγοράζει φρέσκα ψάρια, το 10% σταμάτησε να αγοράζει ψωμί καθημερινά, το 2-3% δεν αγοράζει φρέσκο γάλα, ενώ οι επιχειρήσεις βιολογικών προϊόντων έχασαν το 15-20% της πελατείας τους. Οι αγορές ρούχων και παπουτσιών σημειώνουν πτώση ακόμη και μεγαλύτερη του 50% σε ορισμένες περιοχές, ενώ τα Ινστιτούτα Ομορφιάς έχουν χάσει το 35% της πελατείας τους. Οι συνδέσεις κινητών τηλεφώνων σημειώνουν μείωση κατά 18-20%, ενώ η αγορά οικιακών συσκευών πτώση κατά 20%. Στα εστιατόρια και τις ταβέρνες η πτώση του τζίρου αγγίζει το 50%, ενώ στην αγορά βιβλίων το 20%.

Τα κινητά και οι υπολογιστές ανανεώνονται με πιο αργούς ρυθμούς. Οι πωλήσεις των αυτοκινήτων σημειώνουν πτώση της τάξης του 50%. Το ίδιο συμβαίνει και με τις μοτοσικλέτες (μείωση 21,4%). Αντίθετα οι πωλήσεις ποδηλάτων εμφανίζουν ραγδαία αύξηση πανελλαδικά, φτάνοντας το 50% στη Θεσσαλονίκη. Λόγω της υψηλής τιμής της βενζίνης και των διοδίων, τα ΚΤΕΛ ξανάγιναν κομμάτι της καθημερινότητας των Ελλήνων και τα αεροπορικά ταξίδια σε προορισμούς του εσωτερικού μειώθηκαν κατά 27,4%, σύμφωνα με στοιχεία του αεροδρομίου Ελευθέριος Βενιζέλος.

Ο πολιτικός γάμος πλέον γίνεται κι από ανάγκη -και όχι μόνο από πεποίθηση- ενώ τα διαζύγια περιορίζονται. Όπως δήλωσε στην εφημερίδα ο καθηγητής κοινωνιολογίας, Ευστράτιος Παπάνης: *«Η οικονομική κρίση παραδόξως επηρέασε τη φρενήρη αύξηση των επίσημων διαζυγίων στη χώρα μας: τα ζευγάρια δεν διαθέτουν αρκετά χρήματα για να επωμιστούν τα έξοδα των δικηγόρων. Αποτέλεσμα αυτού είναι οι παρατεταμένες περίοδοι σε οιονεί διάσταση: σύντροφοι που ζουν μαζί και χωριστά, που αποτελούν και δεν αποτελούν οικογένεια. Επειδή, όμως, αυτό επιτείνει την κατάσταση ρευστότητας και η δραστική-τελική λύση του χωρισμού δεν επέρχεται, ενώ καμία προσπάθεια άρσης του αδιεξόδου δεν καταβάλλεται, οι συνέπειες του συγκρουσιακού κλίματος βαραίνουν περισσότερο τα παιδιά».*

Τέλος, το κύμα εξόδου από τις μεγαλουπόλεις, με επιστροφή στον τόπο καταγωγής, μεγαλώνει -τόσο για τους ηλικιωμένους όσο και για τις νεότερες γενιές. Οι μεγαλύτερες «επιστροφές» εντοπίζονται σε Θεσσαλονίκη, Κυκλάδες, Δωδεκάνησα, Κρήτη, Ιόνια Νησιά και Ήπειρο.

Ανήμερα την Κυριακή του Πάσχα είχα μια ευκαιρία να διαπιστώσω ιδίως όμμασι, μια ένδειξη από τη μεταβολή του συντελείται. Σε όλο το μήκος του παραλιακού από τη Βούλα έως σχεδόν το Σούνιο ήταν πολλές, εκατοντάδες ίσως, οι οικογένειες που αποφάσισαν να γιορτάσουν το Πάσχα παρά θιν αλός μεταφέροντας τα εδέσματα από το σπίτι. Πέρα από τους αλλοδαπούς που είχαν κατακλύσει το τμήμα από τη Βούλα έως στη στροφή για το Καβούρι, όλο το υπόλοιπο κομμάτι, «ανήκε» σε Ελληνικές οικογένειες, οι οποίες προτίμησαν την πλέον οικονομική λύση. Δεν θυμάμαι στο παρελθόν, τούτο το φαινόμενο σε τόση μεγάλη έκταση.

Στην ίδια εφημερίδα όπου δημοσιεύτηκε η έρευνα περί του πόσο αρχίζουν να αλλάζουν οι συνήθειες του Έλληνα λόγω της κρίσεως, είχε δημοσιευτεί, πριν τρεις περίπου μήνες, σε παραπολιτική στήλη κάποιο σχόλιο για μια παρέα που διασκέδαζε σε «πολιτιστικό κέντρο» με την πρέπουσα επίδειξη πούρων, χρυσών ωρολογίων, σινιέ ενδυμάτων και των τούρμπο

S
παρκαρισμένων απ' έξω. Κάποια στιγμή λοιπόν το πρόγραμμα έπαιξε τη «Δραπετσώνα» και εκεί που ο καλλιτέχνης ερμήνευε το:

Ηλεκτρονική επικοινωνία με τον κ. Γεώργιο Καραγιάννη, Διευθυντή Αιμοδοσίας και ο